

קונטרס לצוותי רפואה

הגישה לנפטר ע"פ המסורת היהודית

מנטרס לצוותי רפואה

היגיון
לפטר ע"פ המסורת
החזקה

קונטרס זה טעון גניזה !

ניתן לקבל קונטרס זה ללא תשלום ב- 0524643677
תמוז התשע"ב - מהדורה שלישית

ואלה יעמדו על הברכה

מורי הדרך הישרה בדעת התורה הקדושה:

❖ הרב יעקב רוז'ה - רב החברה קדישא ת"א, וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל.

❖ הרב אלעזר גלבשטיין - חברה קדישא י-ם.

❖ הרב יצחק שהרבני - חברה קדישא י-ם.

❖ הרב יצחק רביע - מו"צ גב"ש י-ם.

❖ הרב דב ליאור - רב העיר קריית ארבע.

עיצוב ועריכה:

❖ עריכה לשונית - הגב' אורלי ממון.

❖ עיצוב גרפי - הגב' לאה חנה ממון.

❖ תיאום וקישור - מי מורבסקי, יצחק קוזלובסקי, זוהר ג'ובני.

התורמים הנכבדים למהדורה זו:

חנוך ומעיין זלינגר, אמיר וליטל אדרי, אבי ורחל צנוירט,
רענן ויונית חכם, דבורה ויונתן אביעד, אייל ואודליה מור
יוסף, נתנאל ובלומה עודד, בצלאל ונעמה בן חמו,
אהרון ושולמית אדלר.

גם ברוכים יהיו!

לכל צוותי הרפואה העוסקים במלאכת הקודש – ברוכים תהיו!

עיסוקנו בתחום הצלת החיים כרוך במפגש יומיומי עם מעגל החיים – אנו מלווים יולדות, שותפים בקבלת לידה, מעניקים טיפול רפואי לחולה הפדיאטרי, המבוגר והגריאטרי, כאשר, חלק בלתי נפרד מהעשייה, הינו המפגש עם סיום החיים.

אשרי מי שזכה להגיע לגבורות (80 שנה+) ונפטר בשיבה טובה, אך לדאבונו – אנו נפגשים עם סיום החיים בטווח כל הגילאים.

פעמים רבות נכחנו בשעת הפטירה | הפסקת פעולות החייה | קביעת מוות, ושאלנו מה הם הדינים וההנהגות הרצויים והנכונים עם הנפטרות ברגעים אלו ע"פ ההלכה היהודית. בס"ד, קובצו בקונטרס זה בתמצות רב, לאחר התייעצות עם תלמידי חכמים הבקיאים בנושא ועם רבני חברות קדישא שונות, עיקר הדינים וההנהגות הראויות והרלוונטיות ליישום על ידי הצוות הרפואי הנוכח בעת הפסקת פעולות החייה | קביעת מוות, בתקווה לתת מענה לפחות לחלק מהשאלות שעלו.

למען הסר ספק

❖ קובץ זה, הכולל דינים והנהגות לטיפול
בנפטרות ע"פ ההלכה היהודית, הינו
יוזמה אישית | פרטית - ואין בו
כל קשר לארגון | חברה | מוסד
כזה או אחר.

❖ קובץ זה מודפס בס"ד לשם שמים,
ולזכות נשמות הנפטרים, ו א י ג ו
מהווה הוראת ביצוע | הנחיה |
נוהל או כל אופן אחר המחייב
לפעול על פיו.

לנוחות המשתמש חולקו הדינים וההנהגות לשני חלקים:

חלק א:

מיועד לאיש צוות רפואי –
(רופאה, אחות, פרמדיקאית, חובשות, מע"רית)
הנוכחים בפטירת החולה | הפסקת פעולות החי"אה |
קביעת מוות רשמי.

חלק ב:

באם יראה לנכון איש הצוות הרפואי הנוכח במקום
האירוע, ובהתאם לאופי האירוע, אופי משפחת הנפטרות
ונכונותם, מליץ לבני משפחת הנפטרות, ברגישות רבה,
בנועם ובדרך ארץ, לנהוג על פי המובא בחלק זה.

בכל מקרה, ידגיש איש הצוות הרפואי
למשפחת הנפטרות, בדינים והנהגות אלו
הינם ע"פ ההלכה היהודית – ומובאים
בפניהם כמחווה אישית וללא כל קשר
לתפקידו כאיש צוות רפואי המשתייך לארגון
| חברה | מוסד כזה או אחר !

בס"ד ככלו:

צוותי הרפואה אמונים על מתן טיפול רפואי וסעד
חייסואין מתפקידם לטפל בנפטרים, ובוודאי שלא על
חשבון מתן טיפול רפואי לחולה הממתין לטיפול או
נמצא בסכנת חיים.

לכן:

עם הפסקת פעולות החייה | החלטה רשמית על פטירת
החולה - יתארגנו אנשי הצוות הרפואי | כוונת רפואת
החירום, לחזרה לכשירות מבצעית לצורך מתן מענה
רפואי מידי לחולה הבא, **במהירות וללא כל עיכוב.**

אחר זאת:

אם יראה לנכון איש צוות רפואי ליישם את הנכתב
בקונטרס זה, יעשה זאת אך רק לאחר קביעת מותו של
החולה באופן רשמי | וודאי -
{קביעת מוות ע"י רופא/החלטה רשמית על הפסקת פעולות ההחייה}.

ובתנאים הבאים:

1. הדבר אינו כרוך בעיכוב הצוות | כוונת רפואת
החירום בחזרתם לכשירות מבצעית ויכולת מתן מענה
מידי לחולה הבא.

2. ישנה הסכמה מלאה מצד משפחת הנפטרות על כל
סעיף הנוגע להתעסקות ישירה עם הנפטרות כדלהלן.

בס"ד

חלק א

דינים והנהגות

לצוותי רפואה

המטפלים בנפטר\ת

חלק א – דינים והנהגות לצוות הרפואי

1. ברוך דיין האמת:

עם קבלת ההחלטה על פטירת החולה | הפסקת פעולות ההחייאה – יברך כל אחד מאנשי הצוות הרפואי במקום, **בלי שם ומלכות:**

" ברוך דיין האמת "

2. התנהגות בנוכחות נפטרות:

יש להימנע מקלות ראש, שחוק ודיבורים בטלים בנוכחות נפטרות – הדיבורים בין אנשי הצוות יהיו ענייניים ותכליתיים.

3. אין אומרים קדיש:

גם אם נוכחים מניין (10) גברים בשעת הפטירה | הפסקת פעולות ההחייאה – **אין לומר קדיש.**

4. אין קורעים:

צוותי רפואה הנוכחים בשעת פטירת אדם | הפסקת פעולות ההחייאה – **אינם** קורעים קריעה בבגדיהם.

חלק א – דינים והנהגות לעזות הרפואי

5. קריאת שמע ופסוקי ייחודו יתברך:

- איש צוות רפואי העומד בשעת הפטירה/הפסקת פעולות החייה – נכון שיאמר קריאת שמע ופסוקי הייחוד כדלהלן.
- מעיקר הדין, די באמירת "שמע ישראל...ברוך שם..." כדלהלן, ואין צורך באמירת "ואהבת את..." וכו'.
- אין צורך במניין אנשים על מנת לקרוא קריאת שמע ופסוקי הייחוד בסמוך לנפטרות.
- אין לקרוא "קריאת שמע" במקום טינופת | בסמוך לריח רע | צואה.

שמע ישראל יהוה אחד:

(בלחש): ברוך, שם כבוד מלכותו, לעולם ועד:

■ יהוה הוא האלהים, יהוה הוא האלהים:

(ז' פעמים)

■ יהוה מלך יהוה מלך יהוה | ומלך לעולם ועד:

(ג' פעמים)

חלק א – דינים והנהגות לעזות הרפואי

6. פתיחת חלון:

יש לפתוח חלון בחדר בו שוהה הנפטרות בזמן הפטירה | הפסקת פעולות החייה.

7. טלטול נפטרות:

אין לטלטל נפטרות שלא לצורך.
(צורך=נחיות אנשי הבית | סידור הנפטר והטיפול בו).

8. הסרת צינורות (עירויים | טובוס | זונדה | קסטר וכ"ו):

- הסרת צינורות (זונדה|קסטר|טובוס|עירויים וכ"ו) - טוב ונכון יותר שתעשה ע"י יהודיה.
- **בנפטרות (נקבה)**, טוב ונכון יותר שתעשה ההסרה ע"י אישה (אם ישנה בצוות).
- יש למנוע | לצמצם עד כמה שניתן יציאת דם מגוף הנפטר בעת הסרת הציוד הנ"ל. ההסרה תעשה בזהירות רבה, ובמקרים בהם נוצר דימום-יש לעצור את הדימום לאלתר ע"י הנחת פד, אשר יודבק למקום הדימום בעזרת אגד מידבק למניעת המשך דימום.

חלק א – דינים והנהגות לצוות הרפואי

- **אין להסיר ציוד מתכלה מהנפטרות בשבת** – פעולה זו תעשה בצאת השבת ע"י החברה קדישא.
- **יותר להסיר ציוד שאינו מתכלה גם בשבת**, אך יש לעשות זאת **מבלי להזיז ולטלטל** את הנפטרות – ואם אפשר, יעשה זאת נוכרי וישראל עומד ומשגיח עליו.

9. דם הנפטרות:

- **ציוד מתכלה** הנגוע בדם הנפטרות – "אסוף בשקית, אשר תיקשר ותונח בסמוך לנפטרות.
- דם נפטרות, הנמצא על **ציוד שאינו מתכלה** – ינוקה בעזרת פד | נייר | מטלית, אשר יונחו לבסוף בשקית, אשר תיקשר ותונח בסמוך לנפטרות.

יש להנחות את בני משפחת הנפטרות להסב את תשומת לב החברה הקדישא לאשר נמצא בשקית!!!

- מעיקר הדין, הדם החייב בקבורה הינו דם אשר יוצא **תוך כדי וואו לאחר יציאת הנפש** (מוות).
- **רק אם הדבר ניתן ומתאפשר מבחינה טכנית**, ראוי ונכון **להחמיר וללקט גם את הדם**, אשר יצא | נשפך בסמוך לפטירה | יציאת הנפש.

חלק א – דינים והנהגות לצוות הרפואי

- דם נפטרות אשר נשאר על בגדי אנשי הצוות הרפואי-
אם ניתן לנקותו | לסופגו, יש לנקותו | לסופגו בעזרת
פד | מטלית, אשר יונחו לבסוף בשקית, אשר תקשר
ותונח בסמוך לנפטרות.
- דם נפטרות אשר נשאר על בגדי אנשי הצוות הרפואי
ולא ניתן לנקותו – לכתחילה, ע"פ ההלכה, יש להשרות |
לכבס את הבגד בגיגית עם מים, ואת המים לשפוך על
עפר בקרקע, וגיגית, ובזאת נחשב כי נקבר הדם.
(ויש לנהוג כן ללא תלות בזמן הפטירה, מקום הנפטרות, וזמן הקבורה).
- בדיעבד, (ואין נכון להתיר ולהורות כן לכתחילה), בגד
הנגוע בדם נפטרות, אשר כובס בכביסה רגילה, מותר
השימוש בו.

10. הורדת נפטרות לקרקע:

- נפטרות- צריך שיורדו ויושהו על קרקע | רצפה (לא שטיח).
- הנפטרים במיטתם- אם הדבר מתאפשר, ויושהו במיטתם
זמן מסוים (בין 5 ל 20 דק') טרם יורדו לקרקע.
- הנפטרים במיטתם, אם ע"י השהייתם במיטתם (5 - 20 דק')
כנ"ל, לא יהיה מי שיורידם לקרקע ויטפל בהם בדרך
הראויה טרם תגיע החברה קדישא (כגון שהצוות
המטפל צריך לעזוב)- יורידום לקרקע מבלי להשהותם.

חלק א – דינים והנהגות לצוות הרפואי

- נפטרות השווה במיטתוה – **טרם הורדתוה לקרקע**, יש להסביר למשפחת הנפטרות את ההלכה בעניין הורדת ושהיית נפטרות על גבי הקרקע, **ולבקש את רשותם ואישורם** להורדת הנפטרות לקרקע.
- הורדת **נפטרות (נקבה)** לקרקע – טוב ונכון יותר שתעשה ע"י **נשים טהורות** (אם יש בנמצא) – ומכל מקום, בעניין זה עדיף גבר מאשר אישה שאינה טהורה.
- הורדת נפטרות לקרקע **בשבת, תעשה רק לאחר** שהונח על הנפטרות חפץ המותר בטלטול, כגון תנ"ך וחלה...

11. הסרת בגדיו העליונים של נפטר:

- **מעיקר הדין ולכתחילה** לאחר הורדת הנפטר לקרקע, יש להוריד את בגדיו העליונים של **נפטר (זכר)**, ולהשהותו על הקרקע בבגדיו התחתונים בלבד – אך היות ואין הצוות הרפואי משמש כחברה קדישא, וגם עלול הדבר להיות מסורבל ולארוך זמן – יש להוריד את בגדיו העליונים של נפטר, **רק לאחר שישנה הסכמה מלאה של משפחת הנפטר לדבר**, ובתנאי שאין בדבר כדי לעכב את זמינות הצוות הרפואי לטיפול בחולה אחר.
- **אין להוריד בגדיו העליונים של נפטר ברשות הרבים.**
- **אין להוריד בגדיו העליונים של נפטר בשבת.**

חלק א – דינים והנהגות לצוות הרפואי

12. סידור הנפטרות:

- א. מורידים | משאירים את הנפטרות על הקרקע.
- ב. מסירים בגדיו העליונים של הנפטר (זכר-ראה סעיף 11).
- ג. הנפטרות יונחו שכובים על הגב (פרקדן | supine).
- ד. הנפטרות יונחו מול פתח היציאה.
- ה. רגלי הנפטרות יהיו מול פתח היציאה.
- ו. פותחים את כפות הידיים של הנפטרות.
- ז. מיישרים את הידיים והרגליים של הנפטרות.
- ח. מצמידים את הידיים אל הגוף (צמוד עד כמה שניתן).
- ט. מצמידים את הרגליים זו אל זו.

13. עצימת עייני הנפטרות:

- לכתחילה אין לצוות הרפואי להעצים את עייני הנפטרות – פעולה זאת נעשית לאחר טהרת הנפטרות ע"י החברה קדישא, ובדיעבד אם עצם את עייני הנפטרות, לא יפתחם.

חלק א – דינים והנהגות לעזות הרפואי

14. סגירת פי הנפטרות:

- אם פי הנפטרות פתוח – יסגרו אותו.
- אם לא ניתן לסגור את פי הנפטרות, או שהפה נפתח בחזרה לאחר סגירתו – יש לקושרו בעזרת משולש בד | אגד | תחבושת.
- אם אין כל דרך לסגור את פי הנפטרות, יניחו עליו חתיכת בד | פד.
- סגירת פי נפטרות **אסורה בשבת** ע"י יהודי ומותרת ע"י נוכרי.

15. כיסוי הנפטרות:

- **מיד** עם תום כל ההתעסקות הנ"ל עם הנפטרות, יש לכסות את הנפטרות.
- נכון לכסות את הנפטר כולו (מכף רגל עד ראש+ידיים), ועדיף בסדין לבן.
- כיסוי זה מותר אף בשבת ויום טוב, תוך הימנעות מטלטול הנפטרות.

בכלל

כיסוי הנפטרות הינו הדבר החשוב ביותר במניעת בזיון הנפטרות, ויש להחישו.

חלק א – דינים והנהגות לעזות הרפואי

16. בקשת מחילה מהנפטרות:

- נכון וראוי לכל מי שהתעסק בהחייאה ובסידור הנפטרות לבקש מהנפטרות (לנקוט בשמו ובשם אביו) מחילה.
- טוב ונכון להרהר בתשובה בזמן הפטירה ובזה מועיל גם לזכות הנפטרות.
- אין מבקשים מחילה מהנפטרות ביום השבת.

17. נטילת ידיים:

הנוכחים בשעת הפטירה, לא ילכו לדרכם קודם שיטלו ידיהם בכלי ג' פעמים.

18. כוהנים:

עם תום פעולות ההחייאה – על הכוהנים המסייעים במלאכת הקודש של הצלת חיים, לצאת מבית הנפטרות.

חלק א – דינים והנהגות לעזות הרפואי

19. שתיית מים בסמור לנפטרות:

- כל מים שאובים אשר בבית הנפטרות, והיו מגולים בשעת הפטירה וואו שנתגלו לאחר הפטירה בעוד הנפטרות בביתו-צריכים להישפך, ואסורים בשתייה.
- אין לשתות מים בבית הנפטרות עם תום ביצוע החיאה.
- האיסור אינו תקף לגביי משקאות ממותקים-כגון מיץ, אלא רק לגבי מים ממש.
- בקבוקי מים חתומים, אינם נפסדים כל עוד הם חתומים, ואין לפותחם לצורך שתייה בבית בו נמצאות הנפטרות.
- מכל מקום ובכל אופן- אין לשתות | לאכול | לעשן בסמור לנפטרות וואו באותו חדר.

רבי יעקב אומר:

**העולם הזה דומה לפרוזדור בפני
העולם הבא, התקן עצמך
בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין.**

הוא היה אומר:

**יפה שעה אחת בתשובה ומעשים
טובים בעולם הזה, מכל חיי
העולם הבא.**

**ויפה שעה אחת של קורת רוח
בעולם הבא, מכל חיי העולם
הזה"**

(אבות, פרק ד', משניות מז'יז')

בס"ד

חלק ב

זי עזי עזן

זי עזי עזן

דינים והנהגות

לקרובי הנפטר\ת

בסמוך לפטירה

זי עזי עזן

זי עזי עזן

חלק ב – דינים והנהגות לקרובי הנפטרות

■ פרק זה נכתב להזכרת בני משפחת הנפטרות, חברים וקרובים, הנוכחים בשעת קבלת הבשורה המרה, ורוצים לעשות את הטוב ביותר עבור נשמת יקירם.

■ אין מטרת פרק זה לימוד הלכות אבלות ודיני אונן, אלא תמצות נקודתי, הרלוונטי לרגעים הסמוכים לפטירה.

אנו חוזרים ומדגישים את הנאמר בפתיחת הקונטרס:

■ איש הצוות הרפואי הנוכח בשעת פטירה | הפסקת פעולות החייה, באם יראה לנכון, בהתאם לאופי האירוע, אופי משפחת הנפטרות ונכונותם – ימליץ למשפחת הנפטרות, ברגישות רבה, בנועם ובדרך ארץ, לנהוג על פי הדינים וההנהגות המובאים בחלק זה.

■ איש הצוות הרפואי ידגיש למשפחת הנפטרות, כי דינים והנהגות אלו הינם ע"פ ההלכה היהודית – ומובאים בפניהם כמחווה אישית וללא כל קשר לתפקידו כאיש צוות רפואי המשתייך לארגון | חברה | מוסד כזה או אחר.

■ אין ליישם את האמור בקונטרס זה ללא הסכמה מלאה מצד משפחת הנפטרות.

1. התנהגות בנוכחות נפטרות

- יש להימנע מדיבורים בטלים, קלות ראש, שחוק, דיונים וויכוחים משפחתיים בסמוך לנפטרות-מכבוד הנפטרות, יעשו דיונים אלו, שלא בחדר בו שוהה הנפטרות.

2. ברוך דיין האמת:

- עם קבלת הבשורה המרה, לכתחילה, הטוב והנכון יותר לבני משפחת הנפטרות (אבא, אמא, אחות, בן ובת, בעל ואישה), שיברכו ברוך דיין האמת בשם ומלכות כדלהלן:

" ברוך אתה יהוה אלוהינו מלך העולם
דיין האמת "

- מכל מקום, יש שנהגו לברך ברוך דיין האמת בשם ומלכות רק לאחר הקבורה, ויש להם על מה שיסמוכו, ואין בזה כל איסור | הפסד ברכה | היזק.

למען הסר תקלה ומכשול

בתום הקבורה, גוהגות חברות הקדישא לברך ברכה זו בשם ומלכות עם בני המשפחה אשר לא ברכו בעת הפטירה, הנהגה זו אינה לכתחילה - לכן,

יש להסב את תשומת לב בנות המשפחה המברך בשם ומלכות בסמוך לפטירה, שלא לברך שוב לאחר הקבורה!

חלק ב – דינים והנהגות לקרובי הנפטרות

3. קריעה:

- מכיוון שבהלכות קריעה על הנפטרות ישנם דינים רבים, (תלוי על מי קורעים, מיקום הקריעה, אופן הקריעה, גודל הקריעה). התייעצנו עם רבנים הבקיאים בדינים אלו, והוחלט כי מן הראוי, להמליץ למשפחת הנפטרות ברגעים אלו, **שלא לקרוע**, אלא אם כן נוכח במקום תלמיד חכם הבקיא בהלכות קריעה, ובידו להדריך ולסייע בדבר.
- אם אין במקום הפטירה תלמיד חכם הבקיא בהלכות קריעה, **בדאי ונכון להשאיר פעולה זאת של קריעה על הנפטרות, שתעשה ע"י 1 בנוכחות החברה הקדישא – ומכל מקום גם ללא הקריעה, וברכו כנ"ל ברוך דיין האמת, בשם ומלכות.**

4. צידוק הדין:

- אחר הנ"ל, המשפחה (אבא, אמא, אחות, אבן, בת, בעל, ואישה), טוב ונכון שיאמרו צידוק הדין כדלהלן (בקול בוכים):

" צְדִיקָה אַתָּה אֲדוֹנֵי עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ "

**יחי רצון מלפניך אדוני אלוהינו ואלוהי אבותינו,
שתגדור פרצותינו ופרצות עמך ישראל ברחמים, אמן.**

חלק ב – דינים והנהגות לקרובי הנפטרות

5. מכל מקום, בשבת יאמרו רק:

"ברוך אתה יהוה אלוהינו מלך העולם
דיין האבות"

6. קריאת שמע ופסוקי ייחודו יתברך:

- אחר זאת, טוב ונכון, שיקראו קריאת שמע ופסוקי הייחוד.
- כאמור, אין צורך במניין אנשים על מנת לקרוא קריאת שמע בסמוך לנפטרות.
- אין לקרוא "קריאת שמע" במקום טינופת ובסמוך לריח רע | צואה.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

(בלחש: בְּרוּךְ, שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים, יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים:

(ז' פעמים)

יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה | יְמִלְךָ לְעוֹלָם

וְעַד: (ג' פעמים)

חלק ב – דינים והנהגות לקרובי הנפטרות

ד. הדלקת נר שעווה:

- יש הנוהגים להדליק **נר שעווה** בשעת הפטירה, ולהניחו בריחוק מסוים מהנפטרות, ויש בדבר טובה לנפטרות.

ה. פרידה מהנפטרות:

- על פי ההלכה היהודית – **אסור** דווקא לאב ואם לנשק לבנם | ביתם שנפטרו, אך נכון וראוי להחמיר שלא לנשק כלל לנפטרות, יהיה מי שיהיה, שיש בדבר כדי להזיק למנושק.
- אסור** לאחוז ביד הנפטרות ולבקש ממנו שיוליכו עימו.

ו. התעסקות עם הנפטרות:

- יש להשתדל עד כמה שניתן ואפשר, **שכל** ההתעסקות עם הנפטרות, **כולל** הסעתוה וואו הובלתוה לקירור, תעשה **ע"י יהודים**.

ז. לימוד ליד הנפטרות:

- אסור** ללמוד תורה בסמוך לנפטרות – אך לקרוא **משניות ותהלים** לזכות נשמת הנפטרות – מותר, צריך, רצוי וכדאי.

חלק ב – דינים והנהגות לקרובי הנפטרות

• 11. שמירת הנפטרות:

- **אסור להשאיר נפטר לבד** מרגע הפטירה ועד לקבורה, **אף לא לרגע אחד** – ויש להקפיד מאוד בדבר, ולארגן שמירה רציפה על הנפטרות.
- השומרות על הנפטרות, צריך שיהיו עם הנפטרות באותו חדר ממש, אלא אם כן מדובר בחדר אטום לחלוטין, כגון חדר קירור, שאז ישהו השומרות בסמוך לחדר בו נמצאות הנפטרות.
- השומרות על הנפטרות, צריך שיהיו ערים ולא ישנים – ונכון שיהיו שני שומרים, שמא יצטרך האחד לצאת.
- שמירת הנפטרות צריכה להיות בפועל, ולא מספיק אם הניחו את הנפטרות במקום המשומר ודעתם עליו.
- גם בשבת ויו"ט צריך שמירה על הנפטרות.
- **לכתחילה**, נשים לא תהיינה שומרות לנפטר (זכר), **ובדיעבד**, אם אין שם איש – יכולה האישה לשמר נפטר (זכר).
- שומר (זכר), יכול לשמר נפטרת – אך אם אפשר, טוב יותר שאישה תשמר נפטרת.
- השומרות על נפטרות, **אסורים באכילה, שתייה ועישון** בחדר בו נמצאות הנפטרות.

חלק ב – דינים והנהגות לקרובי הנפטרות

12. הקדמת הקבורה:

- הנכון והטוב ביותר עבור הנפטרות – שתהיה הקבורה ביום הפטירה, והיותר טוב, שתהיה הקבורה סמוכה כמה שיותר לעת הפטירה.
- אם רוצים להלין את הנפטרות ולזחות את הקבורה ליום המחרת – יש לשאול רב הבקיא בנושאים אלו.

13. נתיחת נפטרות:

- ככלל, **נתיחת נפטרות אסורה על פי ההלכה היהודית**, אם מתעוררות נסיבות חריגות ונדירות, יש לשאול רב הבקיא בנושאים אלו.

מי ייתן ולא תדעו עוד צער
ומן השמים תנוחמו.

הקונטרס מודפס ומופץ לזכות, לרפואת ולהצלחת:

כל עם ישראל צאן קדושים , ובכללם :
 ר' יעקב בן זהרה מרסדס מרסל חיה בת קוטי | ר' עובדיה בן גורג'יה
 ר' חיים בן איריס | שושנה בת לאה הלן | לאה חנה בת שושנה
 זוהר בן מרסדס מרסל חיה | אמונה חיה בת לאה חנה | יעל בת רות
 יעקב יוסף בן לאה חנה | רות בת מרסדס מרסל חיה ומשפ'
 יואל בן מרסדס מרסל חיה ומשפ' | רעות הודיה בת שושנה
 אילנה בת מרסדס מרסל חיה ומשפ' | הרב אליעזר שלמה בן מלכה
 משה בן מרסדס מרסל חיה ומשפ' | איריס בת שושנה ומשפ'
 אביגיל בת מרסדס מרסל חיה ומשפ' | ניסים ישראל בן שושנה
 מרדכי בן שושנה ומשפ' | יסכה בת אביגיל | יונתן בן מלכה
 הרב יעקב חי בן מרגלית | שרה בת נחמה פרל | דניאל בן בלוסמה
 אביה בת דבורה | נתנאל בן שושנה | בלוסמה בת אורה | דליה בת
 חבובה | נעם חיים בן יפעת | דבורה בת מלכה | אליאב בן דבורה
 תמר בת רחל | ליטל מרים בת סוזן | ענבר בת ליטל מרים
 אמיר אמיל בן שושנה | אייל בן אילנה | אברהם בן שושנה רינה
 ידידיה חיים בן רחל | ישראל בן רחל | רועי בן רחל | רננה בת רחל
 יעל שושנה בת רחל | רחל בת רות | חנוך ומעין זלינגר ומשפ'
 אהרון ושולמית אדלר ומשפ' | רפאל צבי בן פינגה | הרב אליהו מאיה
 בן מרים | חיים סגל בן מרים | בצלאל ונעמה בן חמו ומשפ'.

וכל העוסקים במלאכת הקודש - רפואה והצלחת חיים

הקונטרס מודפס ומופץ לכבוד, לזכות ולעילוי נשמת:

יזכור

איל חיים בן חיה זבורה | הרב מרדכי צמח בן מזל
משה בן פרח | זהרה בת שמחה | קוסי בת מרסדס
יעקב בן פרלה | אהרון בן זוהרה | שמעון בן זוהרה
ניסים בן רחל | מרדכי בן רוזה | לאה הלן בת רחל
נורת בת רבקה | אברהם בן זהרה | פרח בת זהרה |
רחם בת זהרה | הרב משה בן טוב | יצחק בן ברוך
שמואל בן חיים מרדכי | אברהם בן שמחה | לאה בת כוכבה
ר' שמשון בן דוד | שושנה רינה בת אברהם הלוי
יצחק משה בן אליעזר | ישעיהו בן שלמה | אסתר בת יעקב
הרב נחמן בן פיגא | הרב ישראל בן אליעזר ושרה
הרב נתן בן נפתלי הרץ | הרב יצחק בן סופחה | שלמה בן רחל
הרב ישראל מאיר הכהן | הרב אברהם יצחק הכהן
הרב אלעזר אבוחצירא | הרב ישראל אבוחצירא
הרב יעקב אבוחצירא | הרב מאיר אבוחצירא
ר' שמעון בר יוחאי | ר' יוסף חיים | ר' מאיר בעה"נ
יעל טובה בת תרצה פיינה.

סיכום טיפול בנפטרות לצוות רפואי

1. יאמרו "ברוך דיין האמת".
2. יש לנהוג בכבוד ולהימנע משחוק וקלות ראש.
3. אין לומר קדיש.
4. אין לקרוע קריעה על הנפטרות.
5. יש לקרוא "שמע ישראל" ופסוקי הייחוד:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

(בלחש): ברוך, שם כבוד מלכותו, לעולם ועד:

יהוה הוא האלהים, יהוה הוא האלהים: (ז' פעמים)

יהוה מלך יהוה מלך יהוה | יהוה מלך לעולם ועד: (ג' פעמים)

6. יש לפתוח חלון בחדר בו שוהה הנפטרות.
7. איסור פסולת נגועה בדם בשקית (סמור לנפטרות).
8. יש להוריד | להשאיר את הנפטרות על הקרקע.
9. יש להסיר בגדיו העליונים של נפטר (זכר).
10. יש לסדר את הנפטר כדלהלן:

א. הורד | השאר על הקרקע. ב. חסר בגדיו עליונים של נפטר (זכר).

ג. הנפטרות יונחו שכובים על הגב. ד. הנפטרות יונחו מול פתח היציאה.

ה. רגלי הנפטרות יהיו מול הפתח. ו. פתח את כפות הידיים של הנפטרות.

ז. ישר את הידיים והרגליים של הנפטרות. ח. הצמד את הידיים אל הגוף.

ט. הצמד את הרגליים זו אל זו.

11. אין מעצימים את עייני הנפטרות.

12. יש לסגור את פי הנפטרות.

13. יש לכסות את הנפטרות (מכף רגל עד ראש+ידיים).

14. יש לבקש מחילה מהנפטרות.

15. יש ליטול ידיים.